

Teisingumo ministerijai
El. paštas: rastine@tm.lt
dalia.balezente@tm.lt
inga.grigiene@tm.lt

2020-03-23 Nr.
Į 2020-03-16 Nr.20-3672

DĖL NUTARIMO „DĖL GALIOJANČIO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO EX POST VERTINIMO METODIKOS IR ATASKAITOS FORMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTAS

Vyriausybės Strateginės analizės centras, susipažinęs su Vyriausybės nutarimo „Dėl galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo” projektu Nr. 20-3672, teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Pastabos Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos projektui:

Metodikos 11 punkto papunkčiuose 11.1 - 11.10 papunkčiuose išvardinami atvejai, kada turėtų būti atliekamas galiojančio teisinio reguliavimo *ex post* vertinimas. Pateiktas sąrašas didelė dalimi sutampa su kriterijais, kurie taikomi atrenkant didesnio poveikio įstatymus, kuriems planuojama atlikti detalesnį numatomo teisinio reguliavimo (*ex ante*) vertinimą. Norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad toks mechaniškas *ex ante* vertinimo kriterijų taikymas *ex post* vertinimui ne visuomet teisingas ir pagrįstas. Jeigu numatomo teisinio reguliavimo (*ex ante*) poveikio vertinimo rezultatai rodo „didelį“ poveikį, ne visuomet tikslinga atlikti *ex post* vertinimą (pavyzdžiui, tą daryti netikslinga, kai *ex ante* poveikio vertinimas buvo atliktas kokybiškai, optimalios alternatyvos pasirinkimas buvo tinkamai pagrįstas ir nesukėlė abejonių, laukiamas poveikis apskaičiuotas, o teisės akto įgyvendinimo rezultatai rodo, kad reguliavimo tikslas gali būti pasiektas).

Mūsų nuomone, peržiūros nuostata turėtų būti įtraukiama į įstatymą tik tais atvejais, jeigu patenktų dvi sąlygos: pirma, atitiktų reikalavimus, nurodytus viename iš 11.1 - 11.10 papunkčių ir, antra, atitiktų 12.2. papunktyje nurodytus reikalavimus. Laikantis tokio principo, būtų išvengiama nepagrįstai didelio *ex post* vertinimų skaičiaus ir koncentruojamasi į tuos atvejus, kai teisėkūros iniciatyvos poveikis yra ne tik „didelis“, bet ir ne iki galo aiškus, o priimtas sprendimas visuomenėje buvo vertinamas nevienareikšmiškai. Būtent tokiais atvejais *ex post* vertinimas atliktų savo paskirtį ir padėtų įvertinti, ar priimtas teisinis reguliavimas yra tinkamas siekti užsibrėžtų tikslų, ar atvirkščiai – jis nepasiteisino ir jį reikia tobulinti. Taip būtų vadovaujasi proporcingumo principu ir *ex post* poveikis būtų vertinamas tik tais atvejais, kai tai yra būtina.

Tuo pačiu siūlytume patikslinti ir išplėsti 12.2. papunktį ir jį suformuluoti taip: „12.2. kai numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas (*ex ante*) atliktas nepakankamai kokybiškai (arba iš viso nebuvo atliktas), kai optimalios alternatyvos pasirinkimas nebuvo tinkamai pagrįstas ir rengiant įstatymo projektą gauti labai prieštaringi institucijų, ekspertų, suinteresuotų asmenų vertinimai dėl siūlomo priimti teisinio reguliavimo, numatomos esminės

teisinio reguliavimo įgyvendinimo kliūtys ar panašiai.“ Vyriausybės strateginės analizės centro nuomone, 12.2. punktas yra vienas svarbiausių aptariamoje Metodikoje, atspindi *ex post* vertinimų esmę ir taikomas kartu su 11 punkte išvardintomis sąlygomis leistų tinkamai pagrįsti peržiūros nuostatos įtraukimą į naujai priimamus įstatymus.

11.1.1. papunktyje paminėta „administracinė našta valstybei“, tačiau Administracinės naštos mažinimo įstatyme tokia sąvoka nevartojama (įstatyme yra išskiriama našta piliečiams, įmonėms, įstaigoms ar organizacijoms ir pan., bet ne valstybei), todėl šis papunktis turėtų būti patikslintas. Tame pat papunktyje frazę „prisitaikymo išlaidos“ siūlytume papildyti žodžiais „ūkio subjektams“, kadangi kitų subjektų prisitaikymo išlaidos Lietuvoje nėra skaičiuojamos.

Nėra aišku, kodėl skirtingai traktuojami Teisėkūros pagrindų įstatymo 24 str. 1 dalies atskiri punktai, vienu atveju numatant imperatyvą šių punktų įgyvendinimą (Metodikos 11 punktas - „peržiūros nuostata turi būti įtraukta į įstatymą“), o kitu atveju jų įgyvendinimas tampa rekomendacinio pobūdžio (Metodikos 12 punktas – „įtraukti peržiūros nuostatą rekomenduotina“). Siūlytume 11 ir 12 punkto formuluotes suvienodinti.

Siūlytume 17 punktą siūlytume papildyti dviem papunkčiais: „17.4. kyla grėsmė neįvykdyti narystės ES įsipareigojimų“. Remiantis šiuo papunkčiu galėtų būti priimamas ministro sprendimas atlikti *ex post* vertinimą tais atvejais, kai gaunamas Europos Komisijos oficialus pranešimas dėl netinkamo ES direktyvų perkėlimo ar netinkamo ES teisės aktų įgyvendinimo. „17.5. kyla pagrįstų įtarimų, kad teisės akto taikymo pasekmės nėra tokios kaip planuota, atsirado didelis neprognozuotas neigiamas poveikis tam tikriems suinteresuotiems asmenims (visuomenės grupėms), galiojantis teisinis reguliavimas nėra tinkamas spręsti problemas, kurias turėtų spręsti, ir nėra tinkamas pasiekti teisinio reguliavimo tikslų.“ Mūsų nuomone, šis papunktis yra vienas svarbiausių aptariamoje Metodikoje, atspindi *ex post* vertinimų esmę ir tinkamai pagrindžia *ad-hoc* sprendimus atlikti *ex post* vertinimą.

Galiojančio teisinio reguliavimo *ex-post* vertinimas gali būti taikomas ne tik konkrečiam teisės aktui, bet ir teisės aktų grupei. Todėl siūlytume atskirame Metodikos punkte detalizuoti Teisėkūros pagrindų įstatymo 23 str. 2 dalies nuostatas, nurodant, kad gali būti atliekamos tam tikrus sektorius ar tam tikras viešosios politikos sritis reglamentuojančių teisės aktų *ex post* peržiūros ir vertinamas bendras arba specifinis kelių teisės aktų poveikis bei šių teisės aktų tarpusavio sąveika.

Nepakankamai aiškiai suformuluotas 42.2. papunktis, kuriame siekiama apibrėžti „tinkamumą“ kaip vieną iš *ex post* vertinimo kriterijų. Siūlytume akcentuoti ne formalų teisinio reguliavimo poveikį teisės sistemai, o poveikį visuomeniniams santykiams (viešosios politikos sričiai), kuriuos siekiama reguliuoti ir šį papunktį formuluoti taip: „42.2. tinkamumo – kuriuo parodoma, kiek galiojantis teisinis reguliavimas vis dar tinkamas spręsti visuomenės problemas“.

Nelabai suprantama, kodėl sudarant klausimus, į kuriuos turėtų būti atsakyta *ex post* vertinimo metu (44 punktas) vienu atveju siūloma vadovautis Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo klausimynu (2 priedas), o kitu atveju – dar papildomai ir 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 1 priede išdėstyto klausimynu. Manytume, kad *ex post* vertinimui, nepriklausomai nuo to kuriuo Metodikos punktu remiantis jis atliekamas, turėtų būti nustatomi vienodi reikalavimai.

Techniniai pasiūlymai penktajam ir šeštajam skirsniui dėl duomenų surinkimo metodų, duomenų vertinimo ir analizės bus išsiųsti tiesiogiai projekto rengėjams el. paštu. Šiuos pasiūlymus siūlytume aptarti neformaliai.

Pastabos ir pasiūlymai 1 priedui „Pasiruošimo atlikti *ex post* vertinimą klausimynas“:

Siūlytume patikslinti 1.1. papunktį, nes frazė „vertinti visą teisinį reguliavimą“ yra pernelyg plati, galbūt galima būtų vartoti frazę „vertinti tam tikros viešosios politikos srities teisinį reguliavimą“ ar pan.

Siūlytume 1.4. papunktį „ar vertinant daugiausia dėmesio skirti tam tikriems ūkio sektoriams“ papildyti žodžiais „arba tam tikriems vertinimo aspektams“.

Nėra aiški 3 punkto ir 3.1. bei 3.2. papunkčių prasmė ir paskirtis – pradžioje kalbama vertinimo metodus, o po to – apie vertinimo aspektus („metodai“ ir „aspektai“ nėra tapatūs dalykai). Siūlytume šį punktą patikslinti.

Pastabos ir pasiūlymai 2 priedui „Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo klausimynas“:

Siūlytume tikslinti 5.1. papunktį vietoj „Kiek teisinio reguliavimo poveikis yra vis dar tinkamas?“ siūlytume rašyti „Ar teisinis reguliavimas yra vis dar tinkamas?“.

Taip pat norėtume atkreipti Jūsų dėmesį, kad Vyriausybės sprendimas instituciškai atskirti numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą nuo galiojančio teisinio reguliavimo poveikio vertinimo nėra optimalus sprendimas, ypač turint galvoje, kad abiejų rūšių poveikio vertinimai yra to paties politikos ciklo sudėtinės dalys (tokias sąsajas įvairiuose dokumentuose ne kartą pabrėžė EBPO). Vertinant šiuo aspektu, matytume tam tikrą Vyriausybės strateginės analizės centro vaidmenį vertinant *ex post* poveikio vertinimų kokybę.

Direktorius

dr. Giedrius Viliūnas

Saulius Kolyta, el. p. saulius.kolyta@strata.gov.lt

Vaida Obelenė, el. p. vaida.obelene@strata.gov.lt

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	VšĮ Vyriausybės strateginės analizės centras
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL NUTARIMO „DĖL GALIOJANČIO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO EX POST VERTINIMO METODIKOS IR ATASKAITOS FORMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTAS
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-03-23 16:03 Nr. SKC-1
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Giedrius Viliūnas Direktorius
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-03-23 16:08
Parašo formatas	Trumpalaikio galiojimo (XAdES-T)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-03-23 16:08
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B
Sertifikato galiojimo laikas	2018-03-02 16:43 - 2021-03-01 16:43
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	1
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DekaDoc v.20200319.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2020-03-23 16:15 nuorašą suformavo Agnė Braškutė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-